



**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

40. An Episcopus possit dispensare in suis Constitutionibus à Papa confirmatis? Ex part. 8. tract. 3. reolut. 73.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

golorum. Addit autem Sanchez num. 29. Episcopum regulariter loquendo, non posse sine causa dispensari in sua lege, quando illa transtulit in contractum, ita ut dispensatio cederet in damnum alicuius tertij, qui us acquisiisset ad aliquid, medio tali contractu, v. g. inquit, si fuerit statutum vt omnes ad vrbem confluentes gaudent aliquo priuilegio, non possit reuocare respectu eorum, qui iam venerant ad vrbem.

3. Sed hic notandum est, quod ab hac communi doctrina aliqui excipiunt Legatum Apostolorum, qui plenam habet a Pontifice potestatem, ac pr oinde ipsius dispensatio etiam sine causa data valida erit, non minus, quam si data esset ab ipso pontifice. Sed merito exceptionem hanc reicit Sanchez lib. 8. de Marrion. disputat. 17. num. 4. eo quod nunquam prelatum Pontifex plenitudinem suae potestatis alteri concedere in destructionem aliorum, nisi id in ipsa concessione explicet, vt si aperte dicat validam fore ipsius dispensationem etiam absque causa concedatur: vel illum constituat purum executorem suae dispensationis quam dari iubeat ab inferiori absque ulla caute cognitione.

4. Sed quero hic obiter, an dispensatio Episcopi, aut Archiepiscopi in constitutionibus Synodi Diocelanae, facta absque causa, valida sit. Et respondeo affirmatiue, quia solus Episcopus habet iurisdictionem, ac suffragium decium in Synodo Diocelana, ceteri assident illi, vt consilium praebent, vt constat ex ipomet tenore Synodi, in qua solus Episcopus decernit, & subscribit, nulla assessorum mentione facta. Et ita docet Suarez de legibus, lib. 6. c. 1 §. m. 8. Salas disp. 20. sect. 4. num. 33. Azorius tom. 2. lib. 5. cap. 1 §. quasi. 3. Hinc inferitur contra Medinam in part. 2. quae §. 96. artic. 5. dub. 2. conclus. 1. Episcopum non teneri legibus Synodi Diocelanae, quo ad vim coactionis, sed tantum, quoad directiuam, sicut diximus, legistatorem suis legibus adstringi. Ratio est, quia eae leges a solo Episcopo vim obligandi habent, ac in illis dispensat. Et etiam inferitur, posse Episcopum solū sine consensu Capituli, dispensare in legibus Synodi diocelanae; non solum ea ratione, quia sic habet consuetudo, sed etiam de rigore iuris. Probat, quia nullo iure ostendi potest habere in hoc actu Episcopum dependentiam a Capitulo. Ita gl'ia in cap. cum ex ea, de elect. in verb. 6. Episcopi.

5. Quero etiam secundo, an dispensatio Archiepiscopi in legibus Synodi Prouincialis, absque legitima causa, valida sit. Respondeo negatiue cum Doctoribus supra citatis. Probat, quia Archiepiscopus est inferior Synodo Prouinciali, leges eas ferente, vt bene inquit Nauart. lib. 1. consil. in priori edit. tit. de offic. Ordin. consil. 7. & in posteriori, tit. de maior. & obed. consil. 6. ergo non valet dispensatio Archiepiscopi, facta absque legitima causa in illius legibus, quia inferior non potest in lege superioris dispensare absque causa, vt probauimus. Antecedens probatur, quia ab inferiori ad superiorem, vt tradunt gloss. fin. cap. a collatione, de appell. in 6. non datur consequentia.

6. Et ideo omnia supradicta confirmat Villalobos in summa tom. 1. tract. 2. diffi. 41. num. 5. vbi sic ait. Quando dispensa el Papa en su propria ley, aunque sea su causa, es valida la dispensacion. Esta conclusion es muy comun: tienen la Innocencio, Syluestro, Soto, Covarruuias, Cordana, y los modernos. El fundamentos, porque aquella ley era propria, y pende de su voluntad, la qual puede mudar.

7. Lo mismo se ha de dezir por la misma razon del Obispo, y de qualquiera Prelado que dispensa en su propria ley. Y lo mismo del que succede en el oficio del Obispo, o Prelado, que puede dispensar en la ley de su antecesor, que se reputa como vna misma persona con Tom. 111.

el. como dizen Nauarro, Suarez: segun si la tal ley estuuiesse confirmada por el Papa: que entonces se opoñe a ella por ley del mismo Papa. como dizen Angelo y Syluestro.

8. Lo mismo se ha de dezir del superior respecto de las leyes del inferior: y lo mismo del Obispo; o Arzobispo respecto de las leyes de su Synodo: porque estas no tienen fuerza sin su autoridad: como dize Sanchez, despues de otros. Y lo mismo viene a ser por la misma razon, del Prouincial respecto de las constituciones de su Capitulo, y del Generali, respecto del Capitulo General.

9. Mas no es lo mismo del Arzobispo, respecto de las constituciones del Synodo Prouincial: porque aqui no es superior a toda la Congregacion: sino inferior: y assi se oye como el Dean respecto de su Cabildo: como dize Nauarro, por lo qual ne podra dispensar validamente sin causa: como dize Sanchez, despues de otros muchos, probandolo latamente. Ita ille, cui adde Castum Palaum tom. 1. tract. 3. disputat. 6. punct. 4. numer. 3. & seq.

RESOL. XL.

An Episcopus possit dispensare in suis Constitutionibus a Papa confirmatis? Ex p. 8. tr. 3. Resol. 73.

§. 1. Negatiuam sententiam docet Sanchez lib. 8. disputat. 17. num. 10. sed non caret difficultate: nam aliqui Doctores asserunt, Episcopum posse dispensare in lege Papae pertinente ad solam illam Diocelam. Ergo a fortiori in lege propria confirmata per Papam, cum ad solam illam Diocelam pertinet. Sed non est admittenda haec ratio; & illam opinionem non approbat Azorius tomo primo libro quinto capite decimoquinto vbi sic ait. Sciendum est esse aliquas causas, in quibus ob consuetudinem motibus vrbentium receptam possunt Episcopi in iure communi Canonico indulgentiae beneficio vti, & aliquos ipsius legibus soluere. Primo, ratione consuetudinis legitimo tempore praescriptae. Secundo, ratione grauis, & magnae necessitatis, vel vtilitatis subito contingens, ita vt facile & commodè non pateat ad Principem aditus; item ratione alicuius necessitatis crebro accidentis. Tertio ratione leuitatis, & paruitatis materiae: esset enim difficile in minimis Principem adire, & consulere. Quarto ratione frequentiae; vt si crebro casus certus accideret. Haec Syluester, Soto, & Caietanus locis supra citatis; imò Soto, & Caietanus alium quartum casum excipiunt, quando lex superioris quidem est, sed pertinet ad proprium bonum ciuitatis, vel comunitatis: vt si lege regia statuatur, ne frumentum, vel vinum in oppidum aliunde adueharur, poterit, qui oppido praesit, relaxare. Sed certe hoc ideo est, quoniam lata lex videtur solum in bonum proprium, non commune: videlicet, vt vendi, & imponendi possunt proprii priuatorum ciuium fructus ex bonis collecti, & percepti. Ita Azorius. Ex quibus, doctrina Sanchez negatiua circa praesentem quaestionem admittenda videtur.

2. At vt verum fatear, mihi placet, quo ad praesentem difficultatem, opinio Salas de legibus, disputat. 20. sect. 3. numero 29. putat enim videndum posse, quomodo sint confirmatae per Papam; si enim Papa solum eas confirmat declarando, esse laudabiles, & debere obseruari a subditis non facit eas proptias, nec tribuit eis nouam vim, sed declarat, quam habebant: ideo Episcopus potest non solum in eis dispensare; sed eas abrogare, ac si non essent per Pontificem confirmatae: si vero velit eis robur addere, & illas facere proptias, non poterit Episcopus eas abrogare; poterit tamen

late in Ref. seq. & in an. §. eius

Sup hoc ita Ref. praerog. §. Lomeff. mo se ha de delect. portis, currim in fine. & in Ref. seq. §. ante medium, a verli. (secundum do, nisi.

FLANNA
omnia
no. liliiv v
EL III

tamen in eis dispensare, vel non dispensare, sicut in aliis legibus Pontificiis ad eam solum Diocesim directis iuxta opinioniones relatas *diffic. 8.* sed si dispenset sine causa, dispensatio erit nulla, sicut quando sine causa dispensat in aliis legibus Pontificiis.

RESOL. XLI.

An in aliquo casu dispensatio Episcopi in suis legibus sine causa sit valida?

Et quid, si ille constitutiones fuerint auctoritate Pontificis confirmatae?

Et quid est dicendum, si praedictas constitutiones Episcopus iuramento confirmaverit? Ex part. 9. tr. 6. & Misc. 1. Ref. 46. alias 41.

Alibi in Ref. not. seq. à principio.

§. 1. **A** Libi satis firmavi, dispensationem Episcopi sine causa, peccaminosam esse, non tamen inualidam: modò quæro, an dicta doctrina possit in quibusdam casibus limitari: Et respondeo primò affirmatiuè, quando lex illa Episcopi transiit in contractum incommòdum alterius, vt si fieret statutum, vt omnes ad Vibem confluentes gauderent aliquo priuilegio; non possit illud Episcopus reuocare respectu eorum, qui iam venerant, absque legitima causa superueniente: quia ius ex illo contractu iam in illis est acquisitum. Sic, aliis relatis; Sanch. *lib. 8. de matrimo. disp. 17. numer. 29.* Secundò, nisi illæ Constitutiones fuerint auctoritate pontificia confirmatae: quia ex ea confirmatione gaudent auctoritate Papæ, & reputantur ac illius leges; ac proinde se habet ad illas Episcopus, ac ad ius commune: quia nequit eam confirmationem ex parte tollere. Ita Syluester *verb. Beneficium, 3. q. 9. n. 13.* Angelus *verb. Beneficium, n. 22.* & ibi Armilla *n. 27.* Tabiena *verb. Beneficium, 2. q. 15. n. 17.* Sayrus *de censuris, lib. 6. c. 11. n. 11.* Azorius *lib. 5. instit. moral. c. 15. q. 7.* & alij, quos refert, & sequitur Sanchez *ubi supra, n. 30.* Et hanc opinionem sequitur etiam Salas *de legibus, disp. 20. sect. 3. n. 29.* quando Pontifex ita confirmat, vt velit illis Constitutionibus robur addere, & illas facere proprias: secus verò, si solum eas confirmat, declarando esse laudabiles, & debere obseruari à subditis. Tertio, secundum aliquos, nisi Episcopus eas Constitutiones iuramento confirmauerit: quia cum non possit secum in iuramento dispensare, nequibit etiam dispensare in iis Constitutionibus. Ita Angelus, Syluester, Tabiena, Armilla, Sayrus, & Azorius *ubi supra.*

2. Sed vt verum fatear, huic tertio dicto non possum adhærere: puto igitur, quòd licet Episcopus dispensaret in dictis Constitutionibus iuratis absque iusta causa, valeret adhuc dispensatio, quamuis sit periuurus: quia periuurium non impedit actus valorem. Sicut si quis iurasset, non prodigè se expensurum pecunias, peccaret prodigè expendendo, sed factum teneret. Ita Gambatus *de aurb. Legati, lib. 10. n. 452.* & Sanch. *d. disp. 37. n. 31.*

RESOL. XLII.

An Episcopus possit dispensare, quamuis petens prius adherit Pontificem, qui dispensationem negauit, iudicans causam propositam non esse iustam.

Et notatur eum, qui impetrauit dispensationem à Pontifice voti, in quo poterat Episcopus dispensare, posse ad eum confugere, vt dispenseret.

Dicendum est etiam posse confugere ad potentem ex priuilegio, vt dispenseret. Ex p. 8. tr. 3. Resol. 49.

§. 1. **N**egatiuè respondet Sanchez *de Matrimo. lib. 8. d. sp. 14. n. 5.* vbi sic ait: Quando Pontifex de eo casu consultus denegauit dispensationem, iudicans non adesse causam, credo, nisi noua causa proponatur, non posse dispensare Episcopus. Quia eo ipso quòd Pontifex denegauit, videtur facultatem auferre inferioribus cum illo singulari dispensandi, nisi ex noua causa emergenti. At secus esset, vbi huic singulari non denegasset, ac constat solitum esse Pontificem aliis denegare ob eas causas dispensationem, reputando eas non iustas. Tunc enim posset Episcopus cum illo, cui denegata non est, iudicans eas esse causas iustas dispensare: quia cum iure ordinario sibi ea dispensatio competat, non attingitur ad dispensandum ex iis solis causis, quibus Pontifex existentibus vult dispensare. Nec Pontificem denegasse aliis ex ea causa dispensationem, ligat ordinariam Episcopi facultatem, ne valeat dispensare cum in hoc, cui Pontifex non denegauit. Ita Sanchez & post illum Gutierrez *de Matrimo. c. 123. n. 18.*

2. Igitur eo ipso quòd Pontifex denegauit dispensationem ex ea causa, videtur facultatem auferre inferioribus dispensandi cum illo singulari, nisi ex noua causa emergente, seu proposita. Sicut postquam Pontifex aliquem condemnauit, non potest Episcopus illum absoluerè, licet fortasse potuisset, si causa prius ad illum delata fuisset.

3. Et idè hanc sententiam tenet Rodriguez *in summa tom. 1. cap. 157. num. 1.* vbi sic ait: *Quando el Sumo Pontifice consultado nego la dispensacion en cierto caso, en el qual podia el Obispo dispenser iuzgando no auer causa suficiente, no podra el Obispo dispensar en el, si sobreviene otra causa suficiente, porque negando el Papa la dispensacion en este caso es visto quitar la auctoridad en el al Obispo, salvo si otra persona pide la dicha dispensacion en caso de la misma especie, porque puede el Obispo dispensar con ella. Lo primero por auer otras causas. Lo segundo porque aunque haya las mismas respeto desta persona, puede juzgar que son suficientes, aunque respeto de la otra las juzgo el Papa por no tales.* Sic ille.

4. Sed contrariam sententiam tenet Suarez *de legibus, lib. 6. c. 22. n. 4.* vbi sic ait: Ablatio potestatis, praesertim ordinariae, mihi non videtur sufficienter probari, quia illa praesumptio nullo iure fundatur, neque ex illo facto sufficienter colligitur, considerata natura dispensationis, quae est quadam gratia. Cum enim dispensatio non sit debita, potest denegari à Pontifice ex sola voluntate: ergo per hoc non est, cur censetur auferre ab inferiori potestatem illam concedendi, si velit. Deinde denegatio dispensationis potest prouenire ex particulari iudicio, quòd talis causa non sufficiat ad iustam dispensationem; sed Episcopus non tenetur conformari Pontifici in hoc iudicio: ergo neque in eo casu tenetur praesumere fuisse mentem Pontificis in illo casu, sibi auferre potestatem dispensandi. Imò potest praesumi, voluisse se exonerare, tacitè subditum ad suum ordinarium remittendo. Consequentia cum maiori videtur clara. Minor autem patet; quia licet Papa non solet dispensare ex aliqua causa, neque admittere illam, vt sufficientem, potest Episcopus dispensare ex illa, si probabiliter iudicet esse legitimam. Quod concedit idem Sanchez *supra*, quando de illa consuetudine, seu iudicio Pontificis ex aliis casibus in generali constat: non verò, quando in particulari casu praecessit denegatio dispensationis.

5. Sed non video, quid hoc referat, aut cur inde censetur ligata potestas inferioris, cum illa denegatio tantum sit applicatio propriae voluntatis ad operandum iuxta proprium iudicium, cui non repugnat, vt